

Жидєєва Людмила Іванівна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри бухгалтерського обліку
Університету Державної фіскальної служби України.
08201, Київська обл., м. Ірпінь, вул. Університетська, 31
Университет Государственной фискальной службы Украины.
08201, Киевская обл., г. Ирпень, ул. Университетская, 31
The University of Government fiscal service of Ukraine,
08201, Universytetska. 31, Irpin of Kievan region

Андрієнко Олена Миколаївна,
головний бухгалтер,
старший викладач кафедри бухгалтерського обліку
Ірпінського державного коледжу економіки і права
Університету Державної фіскальної служби України
08201, Київська обл., м. Ірпінь, вул. Університетська, 31

ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ»: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Постановка проблеми. Практика сучасного життя суб'єктів господарювання висуває досить високі вимоги до професійних навиків, знань і умінь бухгалтера. Сьогодні бухгалтер є активним учасником процесу управління. Він повинен не тільки вільно володіти знаннями законодавчо-нормативної документації щодо бухгалтерського обліку в цілому, контролю, господарського, трудового та податкового законодавства, а й практичними навиками з оперативного, фінансового та управлінського обліку, навиками аналітичної роботи, здійснювати контроль за якістю ведення бухгалтерського обліку, добре знати новітні системи інформаційного забезпечення, але й уміти накопичувати інформацію, проводити її аналіз і здійснювати підготовку інформації для прийняття управлінських рішень, а в багатьох випадках приймати її самостійно в межах своєї компетенції.

Проблема формування сучасної системи підготовки фахівців з обліку, контролю, оподаткування в закладах вищої освіти України є актуальною та необхідною. Але при забезпеченні високого рівня підготовки фахівців зі спеціальності «Облік і оподаткування» виникає низка проблем.

Так, у більшості навчальних закладів III і IV рівнів акредитації спеціалізація підготовки студентів за окремим спрямуванням починається не на 3-4 курсах при підготовці здобувачів «першого (бакалаврського)» рівня освіти, а на 5 курсі при підготовці «другого (магістерського)» рівня освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою дослідження підготовки фахівців з «Обліку і аудиту», а в подальшому «Обліку і оподаткування» та методики викладання спеціальних дисциплін при підготовці здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня освіти займались ряд науковців

України, такі як: Ф. Ф. Бутинець, О. В. Карпенко, Г. Г. Кірейцев, О. Н. Коркушко, О. В. Наконечна, В. Є. Онищенко, Л. В. Чижевська та інші. Різні науковці досліджували проблеми підготовки фахівців з обліку і аудиту з використанням комп'ютерних технологій. Разом з тим, публікації щодо підготовки фахівців з «Обліку і аудиту» та «Обліку і оподаткування» здобувачів вищої освіти для установ і організацій державного сектору майже відсутні. Підготовка фахівців з «Обліку і оподаткування» для установ і організацій державного сектору потребує уточнення предметного забезпечення і початку спеціалізації при їх підготовці та використання програмного забезпечення у навчальному процесі при вивченні спеціальних дисциплін.

Г. Г. Кірейцев зазначає: «Основне завдання розвитку методології національної системи бухгалтерського обліку в сучасних умовах глобалізації економіки та реформування вищої професійної бухгалтерської освіти полягає у підвищенню наукового рівня обліку, орієнтації на науково-пізнавальну, соціальну, інформаційну, контрольну, регулюючу та прогностичну його функції, не нехтуючи необхідність подальшого розвитку функцій правового захисту суб'єктів господарювання та мотивації» [1].

Формування мети статті. Основною метою підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Облік і оподаткування» є формування кваліфікованого фахівця з бухгалтерського обліку, контролю та оподаткування відповідного профілю, який буде володіти не тільки теоретичними знаннями з профільюючих дисциплін, а й буде мати навиків практичної роботи, своє професійне судження щодо відображення тих чи інших господарських операцій, знати особливості специфіки обліку діяльності суб'єктів господарювання різних галузей та специфіку оподаткування, а особливо вміти раціонально

використовувати та запроваджувати в обліковий процес програмне забезпечення, знаючи їх позитивні та негативні сторони.

А тому, **метою статті та завданнями** є визначення наповнення навчального плану для здобувачів вищої освіти з «Обліку і оподаткування» для установ і організацій державного сектору дисциплінами спеціальної підготовки з використанням програмного забезпечення з метою формування у них професійної компетентності щодо особливостей обліку в державному секторі, який є основною передумовою формування системи управління державними фінансами на національному та регіональному рівнях.

Виклад основного матеріалу. Бухгалтерська служба бюджетних установ здійснює свою діяльність відповідно до Типового положення про бухгалтерську службу бюджетної установи, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 26.01.2011 р. № 59. Погодження призначення на посаду та звільнення з посади головного бухгалтера керівником бюджетної установи здійснюється відповідно до «Порядку погодження призначення на посаду та звільнення з посади головного бухгалтера бюджетної установи», затвердженого наказом МФУ від 21.02.2011 р. № 214.

Разом з тим, праця бухгалтера носить і творчий характер відносно:

- організації, методики та способів ведення бухгалтерського обліку, що потребує бухгалтерського судження;
- підготовки для задоволення певних внутрішніх і зовнішніх споживачів різноманітної інформацією;
- підготовки та складання внутрішньої звітності для потреб менеджменту тощо.

На жаль, в Україні процес творчого обліку в основному зводиться до маніпулювання показниками як бухгалтерського обліку, так і звітності. При цьому учасниками впливу виступають не тільки працівники бухгалтерської служби, а й менеджери головної ланки управління, фінансові аналітики та працівники структур контролю.

Крім того, сучасний кваліфікований бухгалтер – не просто обліковець-оператор, який вводить певні документи та здійснює певні функції, а й аналітик, який повинен уміло керувати бухгалтерською, фінансовою та економічною службами, розуміти інформацію, проводити її аналіз та надавати керівництву, пропонуючи пропозиції для прийняття управлінських рішень, прогнозувати її розвиток.

При підготовці здобувачів вищої освіти зі спеціальності «Облік і оподаткування» для установ і організацій державного сектору на 2 чи 3 курсі передбачено тільки вивчення теоретичних основ бухгалтерського обліку (на

прикладі підприємств), або на 3 курсі вивчають «Основи бухгалтерського обліку у бюджетних установах» (дисципліна називається «Облік у бюджетних установах»), так як на їх підготовку відводиться досить мало аудиторних годин (20 лекційних год., 20 практичних, решта до 100 годин самостійної роботи). При цьому необхідно освоїти теоретичні основи обліку та розглянути особливості організації та методики бухгалтерського обліку установ і організацій державного сектору, а саме: застосування Національних положень стандартів бухгалтерського обліку в державному секторі (введені у 2015 та 2017 рр.); новий план рахунків, що має певну специфіку та введений у 2017 р.; методику розробки кошторисів і фінансування діяльності установ і організацій державного сектору за рахунок бюджетних коштів; методику відображення доходів і видатків на утримання організацій та установ державного сектору за рахунок не тільки бюджетних коштів, а і власних надходжень (доходів від власної діяльності, благодійних внесків тощо); особливості обліку майна, фінансових і нефінансових активів, доходів від обмінних і необмінних операцій, облікову політику, методики складання фінансової, бюджетної та іншої звітності тощо.

А тому, при підготовці фахівців з бухгалтерського обліку «першого (бакалаврського)» рівня освіти для роботи в організаціях і установах державного сектору необхідно навчальним планом передбачати вивчення на 2 курсі таких дисциплін, як: «Основи бухгалтерського обліку в організаціях і установах державного сектору», на 3 курсі – «Облік і звітність виконання бюджетів», «Облік і звітність у бюджетних установах», на 4 курсі – «Облікову політику», «Організацію бухгалтерського обліку у бюджетних установах», «Облік і фінансову звітність за міжнародними стандартами державного сектору». Необхідно зазначити, що майже з усіх спеціальних дисциплін навчальним планом передбачено на аудиторні заняття тільки 30% годин (це недостатньо, як для самого викладача – надати інформацію студенту та пояснити йому певні особливості з бухгалтерського обліку, так і для студента щодо засвоєння інформації), а решта – на самостійну підготовку. Разом з тим, для самостійної підготовки студентів відсутні навчальні посібники з детальним описом навчальних матеріалів з кожної дисципліни та кожної теми, щоб мати можливість самостійно освоїти матеріал. Але є такі теми, які студенти самостійно без практичних навиків і допомоги викладача засвоїти не мають можливості. Крім того, а чи доцільно викладачам, у період швидкої зміни діючого законодавства та методології, методики бухгалтерського обліку, здійснювати підготовку в друкованому вигляді навчальних посібників та підручників з детальним описом

навчального та практичного матеріалу з кожної теми. Навіть у досвідчених бухгалтерів при відображенні господарських операцій, складанні та поданні фінансової та бюджетної звітності виникають безліч питань, що чітко неврегульовані. Враховуючи вище викладене, з нашої точки зору, для аудиторних занять з вивчення спеціальних дисциплін необхідно виділяти не менше 70% годин з кожної дисципліни, передбачених навчальним планом.

При підготовці здобувачів вищої освіти «другого (магістерського)» рівня необхідно передбачити дисципліни, які б надавали можливість студентам більш поглибленого вивчення та формування інформації з метою її аналізу, підготовки для прийняття управлінських рішень («Бухгалтерський облік в управлінні організаціями і установами державного сектору») та для забезпечення стратегічного планування («Стратегічний облік установ і організацій державного сектору»), враховуючи можливі економічні загрози як у діяльності установ і організацій державного сектору, так і для країни та бюджету в цілому («Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки державного сектору»).

Другою проблемою щодо підготовки фахівців з обліку і оподаткування є використання прикладних програмних розробок, що стосуються автоматизації облікового процесу.

Сучасний світ характеризується розвитком комп'ютерної техніки, яка використовується майже на всіх підприємствах і організаціях. Використання комп'ютерів допомагає опрацювати великі обсяги інформації й швидко реагувати на зміни показників відповідно до закладеної програми дозволила їх використовувати у різних галузях економіки [2]. При цьому виникають ряд проблем, а саме, які предмети спеціальної підготовки студенти повинні вивчати з використанням програмних продуктів і які програмні продукти необхідно вивчати («ІС-ПРО Бюджет», «1 С – бюджет», «Парус – Бюджет» тощо). При проектуванні навчального процесу викладачам слід враховувати стан розвитку інформаційних технологій, рейтинги програмних продуктів по автоматизації обліку, використовуючи засоби та методи навчання, що сприяють оптимальному ступеню засвоєння студентами навиків роботи із конкретними програмними продуктами.

Вивчення студентами таких продуктів має бути розширено у кількісному відношенні, необхідно збільшити коло програмних продуктів при викладанні облікових дисциплін до максимуму [3].

З нашої точки зору, при вивченні дисципліни «Облік і звітність у бюджетних установах» на практичних заняттях необхідно виконувати спочатку всі операції вручну для того, щоб

студенти мали можливість оволодіти навиками мислення над кожною господарською операцією та інтуїтивно розуміти, де, в яких регістрах і яким чином накопичується інформація і який між ними зв'язок, а потім – з використання програмного забезпечення. Крім того, на заняттях з навчальної практики у навчальних закладах надати можливість студентам оволодіти навиками ведення бухгалтерського обліку (наскрізна задача) за 2 програмами, щоб вони могли б оцінити позитивні сторони та виявити недоліки при використанні автоматизованої обробки облікової інформації за кожною програмою, зробити свої висновки.

Більшість авторів, як В. Є. Онищенко зазначають, що «сьогодні на ринку праці спостерігається протистояння: з однієї сторони, роботодавці вимагають висококваліфікованих практико-орієнтованих фахівців, які здатні реалізувати реальні бізнес-процеси засобами сучасних інформаційних технологій, з іншої, молоді випускники не готові до практичного застосування отриманих знань, умінь і навиків у своїй професійній діяльності» [4].

При проектуванні навчального процесу викладачам слід враховувати стан розвитку інформаційних технологій, рейтинги програмних продуктів по автоматизації обліку, використовуючи засоби та методи навчання, що сприяють оптимальному ступеню засвоєння студентами навиків роботи із конкретними програмними продуктами. Між тим, у багатьох навчальних закладах для студентів додатково проводять курси з вивчення тих чи інших програмних продуктів, щоб вони мали можливість бути конкурентоспроможними на ринку праці.

Разом з тим, при розробленні навчальних планів передбачено включення значної кількості облікових дисциплін, які будуть викладатись на основі програмних продуктів, але який програмний продукт обрати за основу, необхідно зробити правильний вибір серед їх значної кількості. Оскільки в різних підприємствах, організаціях та установах використовують різні програмні продукти.

Висновок. Отже, завданням сучасної вищої освіти з підготовки фахівців з «Обліку і оподаткування» полягає не тільки в тому, щоб дати професійні знання з бухгалтерського обліку, контролю та оподаткування в організаціях та установах державного сектору, а й у тому, щоб підготувати висококваліфікованого фахівця, який розуміє та усвідомлює своє значення та роль у суспільстві в цілому, організації чи установі зокрема, а також, він повинен вміти використовувати здобуті знання на практиці, по-всякчас підвищуючи свій рівень знань та умінь особливо в ситуаціях, які вимагають професійних суджень при вирішенні проблемних питань з обліку, контролю та оподаткування.

Література

1. Кирейцев Г. Г. Глобализация экономики и унификация методологии бухгалтерского учета. Научн. доклад. – Изд. 2-е. – Житомир.– ЖГТУ, 2008. – 76 с.
2. Застосування комп'ютерних технологій для удосконалення формування облікової інформації про власний капітал/ О. Н. Коркушко // Інноваційна економіка. – 2013. – № 7. – С. 325-329. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/inek_2013_7_77.pdf
3. Інноваційна підготовка фахівців з обліку та аудиту в умовах використання сучасних інформаційних технологій // Скрипник М. І, Матюха М. М./ Вісник КНУТД. – 2014. – Тематичний вип. – С.261-265.
4. Онищенко В. Е. Профессиональные компетенции студентов специальности «Учет и аудит» с использованием программы «1С: Бухгалтерия» // Східна Європа: економіка, бізнес, та управління – 2016. – Випуск 1(01). – Режим доступу: http://easterneurope-ebm.in.ua/journal/1_2016/24.pdf

References

1. Kyreitsev H. H. Hlobalyzatsyia ekonomyky y unyfykatsyia metodolohyy bukhgalterskoho ucheta. Nauchn. doklad. – Yzd 2-e. – Zhytomyr.– ZhHTU, 2008. – 76 s.
2. Zastosuvannia kompiuternykh tekhnolohii dlia udoskonalennia formuvannia oblikovoi informatsii pro vlasnyi kapital/ O. N. Korkushko // Innovatsiina ekonomika. – 2013. – № 7. – S. 325-329. Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/inek_2013_7_77.pdf
3. Innovatsiina pidhotovka fakhivtsiv z obliku ta audytu v umovakh vykorystannia suchasnykh informatsiinykh tekhnolohii // Skrypnyk M. I, Matiukha M. M./ Visnyk KNUVD. – 2014. – Tematychnyi vyp. – S. 261-265.
4. Onyshchenko V. E. Professyonalnye kompetentsyy studentov spetsyialnosti «uchet y audit» s yspolzovanyem prohrammy «1S: Bukhhalteryia» // Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes, ta upravlinnia – 2016. – Vypusk 1(01). – Rezhym dostupu: http://easterneurope-ebm.in.ua/journal/1_2016/24.pdf

Жидєєва Л. І., Андрієнко О. М. Підготовка здобувачів вищої освіти зі спеціальності «Облік і оподаткування»: проблеми та перспективи їх вирішення.

У більшості навчальних закладів III і IV рівнів акредитації спеціалізація підготовки студентів за окремим спрямуванням починається не на 3-4 курсах при підготовці здобувачів вищої освіти «першого (бакалаврського)» рівня, а на 5 курсі при підготовці «другого (магістерського) рівня».

При підготовці здобувачів вищої освіти з «Обліку і оподаткування» для установ і організацій державного сектору на 2 чи 3 курсі необхідно передбачати вивчення теоретичних основи обліку в установах державного сектору,

Необхідно зазначити, що майже з усіх спеціальних дисциплін навчальним планом передбачено на аудиторні заняття тільки 30% годин. Між тим, у досвідчених бухгалтерів при відображенні господарських операцій, складанні та поданні фінансової та бюджетної звітності виникають безліч питань, які чітко неврегульовані. З нашої точки зору, для аудиторних занять з вивчення спеціальних дисциплін необхідно виділяти не менше 70% годин з кожної дисципліни, передбачених навчальним планом.

При вивченні дисципліни «Облік і звітність у бюджетних установах» на практичних заняттях необхідно виконувати спочатку всі операції вручну для того, щоб студенти мали можливість оволодіти навиками мислення над кожною господарською операцією та інтуїтивно розуміти де в яких регістрах і яким чином накопичується інформація і який між ними зв'язок, а потім з використання програмного забезпечення.

Ключові слова: установи і організації державного сектору, бухгалтер, здобувачі вищої освіти, облікові дисципліни.

Жидєєва Л. І., Андриенко О. М. Подготовка специалистов высшего образования специальности «Учет и налогообложение»: проблемы та перспективы их решения.

В большинстве учебных заведений III и IV уровней аккредитации специализация подготовки соискателей высшего образования «первого бакалаврского» уровня за отдельными их направлениями начинается не на 3-4 курсе, а на 5 курсе при подготовке «второго (магистерского) уровня».

При подготовке соискателей высшего образования специальности «Учет и налогообложение» учреждений и организаций государственного сектора на 2 или 3 курсе необходимо предусмотреть изучение теоретических основ учета в учреждениях государственного сектора.

Необходимо учесть, что при изучении специальных дисциплин учебным планом предусмотрено на аудиторные занятия только 30% всего времени. Между тем, у профессиональных бухгалтеров при отображении хозяйственных операций, составлении та подаче финансовой и бюджетной отчетности возникают множество вопросов, по которым отсутствует четкое регулирование. А потому для аудиторных занятий с изучения специальных дисциплин необходимо выделять не менее 70% времени с каждого предмета, предусмотренного учебным планом.

При изучении дисциплины «Учет и отчетность в бюджетных учреждениях» на практических занятиях необходимо сначала выполнить все операции вручную для того, чтобы студенты имели возможность овладеть навыками мышления по каждой хозяйственной операции та интуитивно понять, где, в каких регистрах и каким образом происходит обобщение информации и какая между ними связь, а потом произвести учет с использованием программного обеспечения

Ключевые слова: учреждения и организации государственного сектора, бухгалтер, соискатели высшего образования, учетные дисциплины

Zhydeeva L.I., Andriyenko O. M. Preparation of specialists of higher education of the specialty “Accounting and taxation”: problems the prospects of their solution.

In most educational establishments III and IV levels of accreditation specialization of preparation of students after separate direction begins not on 3-4 courses at preparation of bread-winners of higher education of the «first (bachelor)» level, and on a 5 course at preparation of the «second (master’s degree) level». At preparation of bread-winners of higher education from a «account and taxation» for establishments and organizations state a sector on 2 or 3 courses it is necessary to foresee the study of the theoretical bases of account in establishments state

It is necessary to mark that almost from all special disciplines it is foreseen a curriculum on audience employments only 30 % hours. Between that, for experimental accountants at represented economic operations, drafting and presentation of the financial and budgetary reporting arise up great number of questions which are expressly unsettled. From our point of view, for audience employments after the study of the special disciplines it is necessary to select not less than 70% hours from every discipline of foreseen by a curriculum.

At the study of discipline «Account and accounting is in budgetary establishments» on practical employments it is necessary to execute at first all operations by hand in order that students must were possibility lay hands on skills of thought above every economic operation and intuitional to understand where in what registers and how information accumulates and connection is what between them, and then from the use of software.

Keywords: establishments and organizations state a sector, accountant, bread-winners of higher education, registration disciplines

УДК 378:502/504-057.4

Козяр Михайло Миколайович,
доктор педагогічних наук,
професор, ректор

Купчак Мар’яна Ярославівна,
старший викладач кафедри права та
менеджменту у сфері цивільного захисту

*Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності
79000, м. Львів, вул. Клепарівська, 35
Львовский государственный университет
безопасности жизнедеятельности
79000, г. Львов, ул. Клепаровская, 35
Lviv State University of Life Safety
79000, Lviv, Kleparivska St, 35*

ПІДГОТОВКА ЕКОЛОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток суспільства, застосування нових технологій виробництва, зростаючий негативний вплив людини на природу – все це призводить до значних проблем навколишнього середовища. Міжнародна спільнота останні десятиріччя акцентує особливу увагу на необхідності ефективної екологічної освіти, що зумовлює необхідність підготовки громадян з високим рівнем екологічних знань, екологічної свідомості і культури, які базуються на нових критеріях оцінки взаємовідносин суспільства і природи. В світлі таких вимог головним завданням екологічної освіти в Україні є ефективна професійна екологічна підготовка через базову екологічну освіту.

Реалізація завдань професійної підготовки майбутніх екологів потребує розвиток особистості, здатної до плідної професійної праці в сучасних умовах, готової до професійної діяльності, яка не тільки володіє системою спеціальних знань, професійних дій і соціальних відносин, а й відрізняється сформованістю і зрілістю професійно значущих якостей, відповідною

кваліфікацією. Це вимагає нових підходів до розробки змісту, форм і методів підготовки фахівців нової формації, впровадження у навчально-виховний процес закладів вищої освіти інноваційних технологій, а, в першу чергу, постановки чітких завдань та вироблення цілей екологічної підготовки.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання, пов’язані з екологічною освітою у вищій школі, у своїх дослідженнях розглядали: Є. Когай, Л. Сидоренко, А. Урсула (методологічні підходи до екологічної освіти з точки зору філософії); Л. Лук’янова, М. Симоновська, О. Слаленіна, А. Степанюк (теоретико-методологічні проблеми екологічної освіти); О. Гуренкова, О. Колонькова, О. Максимович, О. Пруцакова, Н. Пустовіт, Л. Руденко, Л. Титаренко, А. Хрипунова, С. Шмалей (поняття екологічної компетентності та її розвиток); І. Ковальчук, Н. Семенюк (інноваційні освітні технології у підготовці фахівців екологічного профілю); П. Мітрясова, Н. Рідей, С. Рудишин (окремі проблеми професійної екологічної освіти).